

12ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΝΕΟΙ, ΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Φίλιππος Ζάχαρης είναι δημοσιογράφος, βραβευμένος με το βραβείο «Κωνσταντίνος Καλλιγάς» για την «ποιότητα της δημοσιογραφικής του εργασίας και την πολύχρονη προσπάθειά του υπέρ της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης». Αρθρογραφεί στον ελληνικό και ξένο Τύπο.

Νέοι, ιδέες και οράματα

Ολοένα και περισσότεροι νέοι απομακρύνονται τη σημερινή εποχή από την πολιτική, καθώς θεωρούν πως δεν τους δίδονται οι δυνατότητες ξεδιπλώματος των ιδεών τους και οι αντίστοιχες ευκαιρίες από την πολιτεία για την ενδυνάμωση των σχέσεών τους με αυτή, που ομολογουμένως έχουν λιγοστέψει απελπιστικά.

Η νεολαία, έχοντας αναπτύξει και εξελίξει πλέον τις σχέσεις της ιδιαίτερα μέσα από τις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, τα αποκαλούμενα social media, έχει περάσει σε νέες μορφές επικοινωνίας, εκφράζοντας τις απόψεις και θέσεις της για τα τεκταινόμενα με διαφορετικό τρόπο και σε καμία περίπτωση δε θα λέγαμε μη δυναμικό.

Έχουν πολιτικές θέσεις που συνήθως τις εκφράζουν με άλλους τρόπους και μακριά από τις παραδοσιακές μορφές επικοινωνίας που τα κόμματα γνωρίζουν πώς να καλλιεργούν. Οι περισσότεροι από τους νέους προτιμούν για την ενημέρωσή τους το ραδιόφωνο, τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αντίθετα, γυρίζουν την πλάτη στον τηλεοπτικό ευτελισμό. Η κρίση, λέτε, άφησε αδιάφορους τους νέους;

Σε καμία περίπτωση. Σύμφωνα με την ποσοτική έρευνα «Νέοι και Οικονομική Κρίση», που διεξήγαγε το ενημερωτικό site News 247 σε συνεργασία με την εταιρεία ερευνών FOCUS τον Μάιο του 2010, το 98% των νέων σήμερα έχουν αλλάξει κάποια καθημερινή τους συνήθεια. Η έρευνα

αποκαλύπτει περικοπές σε ρούχα και αξεσουάρ (89%), φθηνότερα είδη πρώτης ανάγκης και συχνότερη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς. Χαρακτηριστικά, αξίζει να αναφερθεί ότι 3 στους 5 νέους μείωσαν την κατανάλωση ποτού όταν βγαίνουν, ενώ 4 στους 5 άλλαξαν σχέδια διακοπών και ταξιδιών αναψυχής.

Οι νέοι, όπως βλέπουμε, όχι απλά δεν είναι αμέτοχοι στα δρώμενα, αλλά λαμβάνουν και δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Δε θα μπορούσε κανείς να πει πως η νεολαία είναι ανενημέρωτη για τα παγκόσμια γεγονότα ούτε ότι δε γνωρίζει τι ακριβώς περιμένει τις επόμενες γενιές. Θα ήταν επιεικώς άκομψο να λοιδορούμε τους νέους για αδιαφορία και γύρισμα της πλάτης. Σε καμία περίπτωση δε συμβαίνει αυτό. Αλλά και αν συμβαίνει ενίοτε να γυρίζουν την πλάτη, οφείλεται στην προκλητική απουσία της πολιτείας, στην κακοποίηση της ενημέρωσης, ιδιαίτερα από την τηλεόραση, και τη μετατροπή της σε οπερέτα, με πολλές και δυσάρεστες παρενέργειες. Στην Ελλάδα οι νέοι δεν πάσχουν από οράματα. Μάλλον στερούνται ευκαιριών και παροχής διευκολύνσεων από την επίσημη πολιτεία.

Δε θα μπορούσε κανείς να κατηγορήσει τον νέο ως αδιάφορο σε μια χώρα που οι αξίες έχουν καταπατηθεί πρώτα από την πολιτεία, τα κόμματα και τους πολιτικούς. Όταν όλοι τους βάλθηκαν πρώτα να απομονώσουν τους νέους και έπειτα να τους εγκαλούν για αδιαφορία και ατομισμό.

Το γεγονός ότι δεν πιστεύουν τους πολιτικούς δε σημαίνει ότι δεν έχουν πολιτική σκέψη. Είναι λύση η εύκολη αποδοκιμασία της νεανικής ορμής και οι κατηγορίες περί «απουσίας πνευματικής καλλιέργειας»;

Ας το σκεφθούν καλύτερα όλοι όσοι επαίρονται κάθε φορά για τη γενιά τους. Αυτοί που, όταν μεγάλωσαν και «ωρίμασαν», ξεπούλησαν με συνοπτικές διαδικασίες τις όποιες αρχές και με βασικό όπλο τη λήθη ξεκίνησαν τα κηρύγματα ευτέλειας από τις τηλεοπτικές οθόνες και τα κομματικά γραφεία. Καλλιεργώντας τη νοοτροπία του «βολέματος» με όποιον τρόπο και μέσο. Ας το σκεφθούν καλά και ας πάψουν να αποδοκιμάζουν τη νεανική ευρηματικότητα, που πάντα θα αποτελεί κριτήριο κοινωνικής προόδου.

Φίλιππος Ζάχαρης,
www.haniotika-nea.gr
(διασκευή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

- A1.** Σε ένα κείμενο 120-130 λέξεων να αποδώσετε περιληπτικά το άρθρο που σας δόθηκε και να το αξιοποιήσετε σε γραπτή ομαδική εργασία.

[Μονάδες 9]

- A2.** Να καταγράψετε τρία, διαφορετικά, είδη τεκμηρίων που χρησιμοποιεί ο αρθρογράφος για να στηρίξει τις θέσεις του.

[Μονάδες 6]

2η δραστηριότητα

- A3.** Ο αρθρογράφος κλείνει την τρίτη («Έχουν πολιτικές θέσεις ... άφησε αδιάφορους τους νέους;») και την έβδομη παράγραφο («Το γεγονός ότι ... πνευματικής καλλιέργειας;») με ένα ερώτημα. Τι κατά τη γνώμη σας πετυχαίνει σε κάθε περίπτωση με την τεχνική των ερωτήσεων;

[Μονάδες 5]

- A4.** Ενδυνάμωση, μείωσαν, δυσάρεστες, εγκαλούν, επαίρονται:

Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις πιο πάνω λέξεις του κειμένου.

[Μονάδες 5]

- A5.** Επικοινωνίας, συνεργασία, οικονομικής, παγκόσμια, τηλεόραση. Από το β΄ συνθετικό των πιο πάνω λέξεων να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη.

[Μονάδες 5]

3η δραστηριότητα

- A6.** Η πολύμορφη κρίση που βιώνουν οι νέοι σήμερα απειλεί τα όνειρά τους και δυσχεραίνει την προσπάθειά τους να τα ενσαρκώσουν. Για τον λόγο αυτό αντιδρούν, απαξιώνοντας θεσμούς και πρόσωπα.

Κάτω από ποιες προϋποθέσεις πιστεύετε πως τα όνειρά σας θα μπορούσαν να γίνουν πράξη στην εποχή της πολύπλευρης κρίσης;

Να γράψετε τις σκέψεις σας σε ένα σύντομο άρθρο 200-250 λέξεων, το οποίο θα δημοσιευθεί στον τοπικό Τύπο.

[Μονάδες 20]

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Οι Άθλιοι, Β.Ουγκό (απόσπασμα)****Εισαγωγικό σημείωμα**

Παρίσι 1832. Οι Παριζιάνοι, δυσαρεστημένοι από τον βασιλιά τους Λουδοβίκο-Φίλιππο των Βουρβόνων, επαναστατούν. Ένα νέο αγόρι, ο Γαβριάς, αψηφώντας τον κίνδυνο, αφήνει την ασφάλεια του οδοφράγματος όπου οι εξεγερμένοι φίλοι του αντιστέκονται εναντίον των εθνοφρουρών. Με κίνδυνο της ζωής του προσπαθεί να γεμίσει ένα καλάθι με φυσίγγια των νεκρών στρατιωτών για να τα φέρει στους συναγωνιστές του που είναι στο οδόφραγμα.

Ο θάνατος του Γαβριά

[...] Ευτυχώς στον δρόμο είχε ακόμα καταχνιά από τους πυροβολισμούς κι έτσι μικρός που ήταν ο Γαβριάς πέρασε απαρατήρητος από τους στρατιώτες.

Από το οδόφραγμα όλοι είχαν κρατήσει την ανάσα τους και δεν τολμούσαν πια να του φωνάξουν, για να μην τους πάρουν χαμπάρι από απέναντι.

Ο Γαβριάς, στο μεταξύ, σερνόταν με την κοιλιά, πήγαινε με τα τέσσερα, άδειαζε φυσιγγιοθήκες κι όλο γέμιζε το καλάθι του. Προχωρώντας όμως έτσι, έφτασε σ' ένα σημείο όπου οι καπνοί από τους πυροβολισμούς γίνονταν πιο αραιοί. Οι στρατιώτες από την άλλη μεριά είδαν κάτι να σαλεύει και τη στιγμή που ο Γαβριάς ξαλάφρωνε τις φυσιγγιοθήκες ενός λοχία μια σφαίρα χτύπησε το πτώμα.

«Ου να μου καθείτε!» φώναξε. «Αρχίσατε τώρα να χτυπάτε και τους πεθαμένους;»

Μια δεύτερη σφαίρα έπεσε σε μια πέτρα δίπλα του κι έβγαλε σπίθες και μια τρίτη τού αναποδογύρισε το καλάθι.

Τότε ο Γαβριάς σηκώθηκε όρθιος, με τα μαλλιά στον άνεμο, τα χέρια στη μέση και τα μάτια καρφωμένα στους στρατιώτες που τον πυροβολούσαν κι άρχισε να τραγουδάει:

«Άσχημο είναι αυτό το μέρος,
φταίει, σου λέω, ο Βολταίρος.
Κι είμαι εγώ παιδί χρυσό,
φταίει, σου λέω, ο Ρουσό».

Έπειτα σήκωσε το καλάθι του, μάζεψε τα φισέκια από κάτω και μέσα στους πυροβολισμούς συνέχισε τη συγκομιδή του.

Αυτό συνεχίστηκε για πολλή ώρα. Το θέαμα ήταν τρομερό αλλά και θαυμαστό. Να τον πυροβολούν κι αυτός να τους κοροϊδεύει. Να τον πυροβολούν κι αυτός να απαντάει με το τετράστιχό του, όλο και πιο δυνατά, όλο και πιο κεφάτα:

«Άσχημο είναι αυτό το μέρος,
φταίει, σου λέω, ο Βολταίρος.
Κι είμαι εγώ παιδί χρυσό,
φταίει, σου λέω, ο Ρουσό».

Έπεφτε κάτω, σηκωνόταν, κρυβόταν σε μια γωνιά, πεδούσε πάλι μέσα στη βροχή από τις σφαίρες, χανόταν, ξαναφαινόταν και, τέλος, άρπαζε τα φισέκια και συνέχιζε να γεμίζει το καλάθι του. Οι στασιαστές τον κοιτούσαν αποσβολωμένοι. Όλοι τους έτρεμαν από τον φόβο τους κι αυτός τραγουδούσε! Τραγουδούσε και περιγελούσε τον θάνατο. Τραγουδούσε σαν να μην βρισκόταν εκεί, σαν να μην καταλάβαινε ότι από τη μια στιγμή στην άλλη μια σφαίρα μπορεί να του έκοβε το νήμα της ζωής.

Κι έτσι έγινε. Μια σφαίρα καλύτερα ζυγισμένη από τις άλλες, μια σφαίρα προδοτική, τον χτύπησε. Από το οδόφραγμα ακούστηκε μια κραυγή αγωνίας. Ο Γαβριάς λύγισε, έπεσε, ανασπώθηκε και τελικά απέμεινε καθισμένος με μια γραμμή αίμα να αυλακώνει το πρόσωπό του. Έπειτα σήκωσε τα δύο του χέρια στον αέρα, κοίταξε προς το μέρος απ' όπου είχε έρθει η σφαίρα και πήρε πάλι να τραγουδάει:

«Άσχημο είναι αυτό το μέρος...».

Δεν κατάφερε όμως να τελειώσει το τραγούδι του. Μια δεύτερη σφαίρα, σταλμένη από τον ίδιο σκοπευτή, το έκοψε στη μέση. Ο Γαβριάς έπεσε με το πρόσωπο στο λιθόστρωτο και δε σάλεψε πια. Η ψυχούλα αυτή η μεγάλη είχε πετάξει....[...]

Βίκτωρ Ουγκό, Οι Άθλιοι,
απόδοση-διασκευή Φίλιππος Μανδηλαράς,
εκδόσεις Πατάκη, 2014

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

B1. Να χαρακτηρίσετε τον μικρό Γαβριά. Να τεκμηριώσετε την απάντησή

σας σε ένα κείμενο 50-60 λέξεων με στοιχεία από το απόσπασμα που σας δόθηκε.

[Μονάδες 10]

B2. Ποια από τις παρακάτω απόψεις θεωρείτε ότι ανταποκρίνεται στο νόημα του αποσπάσματος; Να αιτιολογήσετε με συντομία την άποψή σας.

- α) Ο Γαβριάς, επειδή ήταν φτωχόπαιδο, πήγαινε στους νεκρούς στρατιώτες για να τους κλέψει.
- β) Ο Γαβριάς αγωνιζόταν με θάρρος για να αποκατασταθεί η δημοκρατία στη Γαλλία.

[Μονάδες 5]

2η δραστηριότητα

B3. Να εντοπίσετε δύο εκφραστικά μέσα και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους.

[Μονάδες 5]

B4. Να χαρακτηρίσετε την οπτική γωνία του αφηγητή.

[Μονάδες 5]

B5. Να σχολιάσετε τη γλώσσα και το ύφος του αποσπάσματος.

[Μονάδες 5]

3η δραστηριότητα

B6. Οι ήρωες του Ουγκό είναι πρόσωπα που παλεύουν με τη μοίρα τους και προσπαθούν να την αλλάξουν. Ο Γαβριάς, ο έξυπνος και ζωηρός αλπακός του μυθιστορήματος του Ουγκό, πάλευε να γίνει καλύτερος ο ίδιος, ήταν «τρεις μήνες σε τυπογράφο», εκτιμούσε τα καλά πράγματα που συναντούσε στη ζωή του και στην πόλη του.

Εάν ο Γαβριάς ζούσε σήμερα και βρισκόταν σε μια πορεία διαμαρτυρίας στο Σύνταγμα, πιστεύετε πως θα πήγαινε με το μέρος των «μπαχαλάκηδων» και των «κουκουλοφόρων» ή με το μέρος των απεργών και των διαδηλωτών; Υπάρχουν σήμερα ανάμεσά σας «Γαβριάδες»;

Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

[Μονάδες 20]